

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: V prevdarek. — Gangl in njegovi kritiki. — Mestna dekliška šola. — Zopet zmaga slovenskega učitelja gledé kvinkvenije. — Zmes. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati.

V prevdarek.

Naši „prijatelji“ tako radi tožijo, da šola ne prinaša onih obresti, kakor bi jih morala — ker požre toliko tisočakov vsako leto. Istina je, da šola bi lahko veliko več storila v izobrazbo ljudstva, kakor stori, a tega ni krivo učiteljstvo, temveč oni zastareli birokroizem, ki prevladuje vse naše javne faktorje, ki vodijo krmilo šolstva in odločujejo usodo učiteljstva oziroma čuvajo šolske zakone.

Ko bi naš slavní sistem se hotel v toliko preleviti, da bi smelo učiteljstvo vpeljati ono šolsko preostrojbo, za katero se je že toliko porabilo črnila in papirja, bi zginili kmalu vsi analfabeti iz širne Avstrije in tudi ŠŠ bi se tolikokrat ne kršili, kakor sedaj.

Kot prvi pogoj tej preustrojbí šolstva bi bil ta, da bi se šolska doba morala pričeti z dopolnjenim sedmim letom, kakor je to n. pr. na Danskem, in trajati bi morala do končanega štirinajstega leta. Od te dobe dalje do 18. leta bi se morali vpeljati tako imenovani nadaljevalni-pripravljalni tečají vsaj dvakrat na teden. Na vsaki šoli bi morali biti tudi obrtni-pripravljalni tečají, kakor

tudi kmetijski. Seveda, za tako delo je pa treba plačati dotične delavce-učitelje tako, da bi se zamogli popolnoma posvetiti le zgolj učiteljskemu stanu. No, današnji šolski sistem je pa ustvarjen prav po avstrijskem kopitu. Otroka se sili s šestim letom v šolo in vzame se ga iz nje še ne s spolnjenim 12. letom. Na to sledi tako imenovana ponavljalna šola — posebno na Kranjskem — drugje so vsaj toliko pametni, da so odpravili to „nebodijotreba“ in so jo nadomestili z raznimi „olajšavami“ — ki pa pomenijo isto kakor ponavljalna šola. Vrhutega je na Slovenskem še prav — prav mnogo enorazrednic in šol s poldnevni poukom. Poleg tega se pa dobe še taki „prijatelji šolstva in učiteljstva“, ki vpijejo, da je „šolstvo prokletstvo za ljudstvo“ ki zahtevajo, da naj se na Kranjskem vpelje po „kmetih“ poldnevni pouk, da se skrajša šolsko-obvezna doba in da naj se zidajo le enorazrednice po znani divizi: čim bolj je neumen kmet, tem srečnejši — ker blagor revnim na duhu.

Naš šolski sistem pa prepušča našo šoli odraslo mladino — izvzemši one, ki se šolajo dalje — popolnoma samo sebi, kakor telička na gmajni. In naš kmet ima večjo skrb za svojo živino kakor za svoje otroke; to je pa lahko umevno;

Gangl in njegovi kritiki.

Visoko v nebo, v bližino solnea resnice je hotel zleteti Gangl, ko je izdal svojo dramo, a njegovi prijatelji in znanci so vsuli nanj vročih žarkov, da mu ožgó peroti. Brez usmiljenja, brez obzirnosti so vrgli nanj šope teh žgočih žarkov, da je kakor nesrečni Ikar strmel v globine, kjer naj ostane skrit in spravljen!

Nekateri ljudje sodijo o samih sebi, da so čisti kakor so bili klasični bogovi, da so mogočni kakor ti bogovi, in da so poklicani na to suho zemljo v varstvo pravice in resnice. Seveda umevajo oni po svoje resnico in pravico. Ali njihovim soljudem se ne zde tako vzvišeni, na njihovih obrazih in telesih vidijo pege. Njihovi soljudje dobro vedó, da niso izgubili sovrašstva, da se niso naučili prijateljstva, da niso vrgli od sebe navad, kakoršne imajo najgrši egoisti.

Včasih se povzpno take vrste ljudje do velike samozavesti. Včasih jim zagoré v njihovi domišljavosti duše, da se smatrajo resničnim „nadljudem“, sposobnim in vrednim, soditi o drugih ljudeh in njihovih delih. Smilil bi se mi Gangl, če so ga sodili taki ljudje. Smilil bi se mi bil, če so njegovi sodniki ukrali si masko pravičnosti, da zakrijejo svojo slavo-hlepnost in zavist. Smilil bi se mi, če so oblastno sedli taki ljudje na sodni stol, da ga zavrnejo iz raja lepih umetnostij,

da ga vržejo v predpeklo, kjer naj vzdihuje in joka po vzveličalnih nebesih.

Ali, vem, da ni tako. Prepričan sem trdno, da bi se zdeli taki sodniki sami sebi smešni; ne samo smešni, ampak tudi krivični. Kajti ni samo tisti krivičen sodnik, kdor prav ne razsodi, ampak tudi oni, kdor sploh nima pravice soditi. Vem, da bi taki sodniki popravili zopetno svojo zmoto in preklicali svojo sodbo. Nisem namreč še obupal nad njihovo pravicoljubnostjo.

Drznil bi se reči, zakaj so ga tako trdo prijeli njegovi kritiki. Ne rečem pa, da edino pravo; trdim celo, da skoro gotovo ne pravo, kajti vzpričo tako mogočnih besed, ki so že padle nad to drobno in nedolžno revico — Ganglovo dramo namreč — bi bilo skoro mogoče, da ni drugega nič resnično, kakor samo ono.

V petnajstem oddelku svoje poetike pripoveduje o značajih drame slavní Aristotel, da morajo značají v tragediji biti plemeniti, pripravi in dosledni. Posebno važnost polaga stari učenjak na prvo stran, to je na plemenitost. Torej so izključeni iz vsake tragedije n. pr. ljudje, ki svojih prijateljev ne cenijo, ki jih za njihovim hrbtom ponižujejo, rišejo kot nezmožne in nepripravne, ker jim njihov egoizem tako govori; ki sovražijo vse ljudi, katerih ne morejo podvreči svojim nezmožnostim; ki rabijo vsa mogoča sredstva, da zakrijejo

zakaj on dobro vé, da dobi od države in dežele nagrado ali pohvalo, če se izkaže, da je dober živinorejec, da ima lepo živino. Kdo mu pa dá kako nagrado, če odgoji svoje otroke po božjih in človeških postavah? Takih premij še nimamo. In ravno v oni dobi, v kateri naša mladina takorekoč dozoreva, izročena je sama sebi, no, in če se ozremo po onih faktorjih, ki jo podpirajo v tej nadaljni vzgoji, konstatirati moramo z žalostjo, da se ji odtujé še oni nauki, ki jih je prejela v šoli. Iz prižnic, od koder bi se morala slišati edino le ona vzvišena pesem o ljubezni, spravi in potrpežljivosti, doni danes le maščevalnost, sovraštvo do onih, kateri se slepo ne uklanjajo ljubljanskim diktatorjem. Od starišev — ki se rekrutirajo z večine iz hlapcev in dekel — so pač tudi častne izjeme — ne slišijo prevečkrat vzpodbudjevalnih nauk — in temu se ni čuditi, ker se te stariše pita le z ravnokar navedenimi pridigami in obskurnimi lističi, ala „Domoljub“, „Primorski list“ in „Slovenski Gospodar“, čijih tendence je, vzbujati sovraštvo do pravih domoljubov in povzdigovati ljudi sumljivega značaja, a „uzorne preteklosti“ in sebičnega značaja v „deveta nebesa“.

Ker je torej naš šolski sistem tako zastaran — in ta zastarelost ne bo prej minila, dokler ljudstvo samo ne prične delovati na to; delovati moramo ravno mi slovensko učiteljstvo; da dospemo čim preje do tega cilja. In to dosežemo najprej s tem, da odpremo našemu ukaželnemu ljudstvu vse vire, da mu napeljujemo izomiko na njegov mlin.

Jeden tak vir smo že pokazali slovenskemu učiteljstvu. In ta vir je, da ustanovi vsak učitelj na svoji šoli nekako ljudsko knjižnico. Seveda, to bode pa storil le tak učitelj, ki je značaj, ki hoče storiti za slovenski narod tudi kaj brezplačno, storil pa tega ne bode nikdar oni učitelj, ki se peha le za takimi službami, ki mu kaj neso, pri katerih je dobro plačan.

Prvi vir, iz katerega bode črpilo naše slovensko ljudstvo mnogo duševne hrane, je pa ta, da skuša vsak učitelj-pevec ustanoviti v svojem okolišu „pevsko društvo“. V ta namen naj zbira okrog sebe mladeniče in dekleta, ter jih naj vadi v

petju. Vsaj vemo, kako blažilni pomen ima ravno petje na človeško srce, na človeško naravo. Truda naj se ne straši in tudi trud se prav lahko zmanjša, ako se praktikuje pri tem na ta način, da se goji že v šoli petje uprav temeljito. Na podstavi teh pridodobitev naj se potem zida in zida — da dospe zgradba do one veličastnosti, kakor mora biti.

In pevci dobe s tem neko ljubav do svojega pevovodje in kdor doseže to pri našem naraščanju, dobi tudi zaupanje in kdor ima to, no, potem je pa pridobljeno za ljudsko izomiko ogromno.

Tudi do Tebe, slovenska učiteljica, se obračamo z isto prošnjo. Stopi i Ti med ljudstvo. Ne bodi enakopravna z učiteljem le tedaj, kadar se gre za „evenk“, temveč sploh v vseh slučajih.

Slovenska učiteljica isto tako stori prav veliko ravno v tem oziru. Njej se ženska mladina veliko rajše bliža kakor nam čmernežem. In bi bilo mogoče to kaj nečastnega, ko bi kdaj brali v kakem dnevniku to-le: Pri veselici na N . . . v korist družbi sv. Cirila in Metoda nastopi mešan zbor pod vodstvom gđc. učiteljice N.

Mladeniče bi izuril učitelj, a dekleta pa učiteljica in pri nastopu bi prepustil čast pevovodje svoji kolegini. To bi bil korak dalje v ženski emancipaciji.

Z nekakim ponosom lahko trdimo, da ima ravno pri petju, kar ga je na Slovenskem, največ zaslug ravno slov. učiteljstvo, in dobé se na Slovenskem pevski zbori, ki slujejo daleč po svojem dovršenem petju; vendar bi zamoglo slov. učiteljstvo storiti še mnogo, mnogo več v tem pogledu. Vsaka vas, kjer je šola, bi imela lahko svoj pevski zbor, potem bi ne bilo več čuti onega kruljenja po raznih vaseh, kakor ga sedaj slišimo in potem bodo tudi prenehali vsi oni žalostni pretepi in poboji, o katerih se čuje dan na dan, zakaj „kjer se petje glasi, tam ni hudobnih ljudij“.

svojo duševno nagoto; ki hočejo sedeti na zlatih prestolih v zaslugo svoje zlobe in lenobe. Taki značaji n. pr. so nezmožni za vsako tragedijo, ker niso plemeniti, ampak preveč pokvarjeni. Taki značaji vendar ne zaslužijo nikdar našega sočutja, torej jih ali zaničujemo ali vsaj preziramo. Niti eno niti drugo pa ne spada v gledišče ob urah igranja.

Ker je hotel Gangl pokazati, kakšni so primeroma absolutno slabi značaji, zato so ga prijeli. In trdo so ga prijeli, ali opravičeni ali neopravičeni, bodi njihova stvar. Gangl se je zagrešil proti temu glavnemu pravilu — zato je zaslužil kaznen. Bilo jim je preveč greha — in zato so oni, ki se smatrajo čistim, pograbili kamen in ga zagnali nanj. Pri tem pa so se razneli in jela je padati toča kamenja, ki ga je hotela ubiti. Ne rečem ničesar, ali je potrebno bilo to, ali je koristno bilo za naš dramski razvoj — samo to vem, da so se pri nas navadili nekateri ljudje metati kamenje nad vsakega, kdor se drzne pokazati izven svoje sobe. In bodisi to kdor hoče, vsakdo dobi v hrbet in glavo pest kamenja, po zasluženji še celo dve ali tri . . .

Ne bom branil Ganglove drame. Marsikaj ima površnega, marsikaj nedostatnega, marsikaj pretiranega. Zasluži nekoliko okaranja, ali to pa vem dobro, da tisti, ki so jo sodili, niso hoteli ničesar vedeti o glavnem njenem namenu, da so iztrgali posamezne besede, jih postavili v polno luč, in vpili:

glejte nesramnice, nage in gole hodijo po svetu; poženite jih, skrijejo naj se v temne kote in sramu naj jokajo. Blagor jim, ki so tako čistega srca, da morejo biti tako ogorčeni! Blagor jim, toda zdi se mi zelo velika škoda za to ogorčenje.

Nikakor in nikakor noče eden izmed njih Ganglu oprostiti, da ni napisal „narodne“ igre. Izraz *narodna* ima poleg drugih pomenov tudi ta dva: Prvič pomeni ono, kar je specifična last kakega naroda. V zvezi z besedo igra: pa pomeni ono, kar je za priprosti narod. Doslej si o tem še niso prav na jasnem nekateri ljudje. Zapisali so si vkljub temu na svoj prapor to besedo in sedaj letajo po ulicah žnjim, kažejo ga odraslim in mladini in neprenehoma vpijejo: v tem znamenji je spas. Semintja se kdo vstavi, pogleda zastavonošo in prapor, pa duša mu občuti, kakor da so smešni taki ljudje, zazdi se mu, kakor da niso njih težnje celo brez madeža.

Pod tem imenom razumevajo nekateri pravzaprav le dramatizovanja Jurčičevih dram. To so jim narodne igre, da govorimo prav odkrito. Za ta slaba dramatizovanja naj se potegujejo vsi literati, zanje naj živi vsa slovenska umetnost.

Težko so se do teh dramatizovanj motili „novostrojniki“. Težko, težko vzdihuje paša mnogoštevilne družbice. Posnemali smo tujce, zaničevali domačine. Jurčič bil nam je slab štilist, Krsnik nerealist, Tavčar romantična duša. Govorili smo veliko, delali malo, ali pravzaprav delal sem samo jaz, pravi paša.

Mestna dekliška šola.

Dne 1. t. m. se je slovesno otvorila mestna dekliška osemrazredna ljudska šola pri sv. Jakobu v Ljubljani. Na prostoru, kjer je stalo poprej redutno poslopje, katero je zrušil l. 1895. potres, stoji danes prekrasno novo, zunanje in notranje moderno opremljeno šolsko poslopje, o katerem lahko rečemo, da je najlepše v celi deželi. Vsa čast občinskemu zastopu ljubljanskemu, posebno njega načelniku, g. županu Ivanu Hribarju. Po cerkvenem opraviilu v cerkvi sv. Jakoba, kjer je daroval mašo g. kanonik Zamejic, so se šolski prostori blagoslovili. Med tem so se zbrali v šolski telovadnici deželni predsednik g. baron Hein v spremstvu okr. glavarja g. Haasa, deželni šolski nadzornik g. Hubad, okr. šolski nadzornik ravnatelj g. Levec, gymn. ravnatelj g. Senekovič, realni ravnatelj g. dr. Junowicz, ravnatelj obrtnih šol g. Šubic, ravnatelj višje dekliške šole g. dr. Požar, člani deželnega in mestnega šolskega sveta ter občinskega sveta z gospodom županom Hribarjem, vodje mestnih javnih ljudskih šol z učiteljskim osebjem ter učiteljice novootvorenega zavoda.

Gospod župan Ivan Hribar nagovori prisotne tako-le:
Prezvzišeni gospod deželni predsednik!

Častita in slavna gospoda!

Zabavam in razvedrilu bilo je prvotno namenjeno poslopje, ki je do leta 1896. stalo na tem prostoru. V teku časa je pač nastala sprememba v toliko, da se je rabilo tudi v javne in — odkar se je naselila vanj mestna dekliška šola — deloma v odgojevalne namene. Potres, ki je provzročil marsikako izpremembo razmer v našem mestu, napravil je še popoln prevrat tudi v tem oziru. Na mestu, kjer je prej stala deželna reduta, vzdiga se sedaj mestno šolsko poslopje, najlepša, najprimernejše razdeljena in naprikladneje urejena ljudsko-šolska stavba v deželi kranjski.

Odkar se je prva in dosedaj jedina slovenska mestna dekliška šola pri sv. Jakobu jela razširjati in — glede na to,

Odslej ne bo več tako. To se pravi: delal bom odslej sicer tudi samo jaz; če bo kdo drugih smel prijeti za pero, prijel bo samo v mojo obrano in v mojo čast. V mojo in narodno čast. Pazili smo doslej kakor pazijo tržni nadzorniki vestno, da ni prišla na literarni naš trg nobena nezrela stvar. Pazili bomo odslej še stokrat strožje. Niti modernističnega gigerlizma, niti naturalističnih figur, ne, samo narodne figure pustimo nastopati, tako obeta vsemogočni paša. Mi pa si mislimo, zlati sadovi se ti obetajo, preborni naš narod, zalegli ti bodo, kakor zaleže psu oglojena kost, ki mu jo vrže visoki gospod pod mizo. Težko pričakujemo onega zornega jutra, ko vzide nova zarja; v božanstvenih slavonspevih ji bodemo peli hvalo, da je razsvetlila slabe naše možgane z lučjo svitlejšo in jasnejšo kakor samo ono svitlo solnce.

Ali, o mene pozabljiveca. Hotel sem govoriti o Tebi, dragi mi Gangl, pa zgodila se mi je ta nesreča, da sem govoril o njih, ki so prokleli Tebe in sad Tvojega greha. Hotel sem Ti določiti vrednost in mesto med njimi, ki so izvoljeni sukati bridko pero in oznanjati zrele sklepe nesebičnih duš. — Pa pozabil sem, vrag vedi kje, ono izvrstno knjižico, v kateri stoji natisnjen sestav in zaznam vseh plemen, vrst in podvrst visoko nadahnenih naših pesnikov. Žal; morda bi si bil prislužil priznanilno kolajno za raziskavanje podnevnih ptic, imenovanih pesniki. Glej, mene reveža — in

da v Ljubljani nimamo meščanskih šol — z višjimi razredi popolnjevati, bilo je očitno, da ne bode mogla dolgo ostati v najetih prostorih, temveč, da jej bode prej ali slej treba lastnega doma. V ta dom se sedaj seli iz nedostatnih in skrajno tesnih prostorov, v katerih je — daleč od svojega okoliša — morala prebiti pet dolzih let. Kako si oddahne učno osebje in kako prijetno iznenadene bodo učenke! Mesto tesnih prostorov, najdejo tu prostorne, svetle in zračne učne sobe in dvorane.

Občinski svet je pa, ko se je odločil za zgradbo novega šolskega poslopja, hotel tudi ustvariti nekaj ne samo vseskozi prikladnega in modernim zahtevam odgovarjajočega, temveč tudi nekaj tacega, kar bi že po zunanjem svojem licu bilo v okras mestu. Zato je, sprejemši konkurenčnim potom pridobljeni splošni stavbni načrt, poveril deželnemu inženirju Ivanu Sbrizaju in našemu — v strokovnih krogih sedaj že slavnoznane — rojaku arhitektu Maksu Fabijaniju na Dunaju izdelavo podrobnih načrtov, prepustivši jima prosto roko za izpremembe, ki bi se jima pri splošnem načrtu potrebne zdele glede najprikladnejše uredbe notranjih prostorov in glede zunanjega lica poslopja. In reči se mora, da sta oba gospoda popolnoma opravičila zaupanje, katero je imel občinski zastop do nju.

Zunanje lice tega šolskega poslopja je v Ljubljani nekaj povsem novega, in sicer, kar se tiče sloga in okraskov. Sezidano v secesijonističnem slogu, krasi njegovo pročelje in postranske fačade namenu, kateremu ima služiti, primerni napisi iz Komenskega, Slomška in Stritarja. Poleg tega so na pročelji našla prostora imena zaslužnih slovenskih šolnikov in pedagoških pisateljev ter imena slavnoznanih odgojevalcev drugih narodov. Gotovo nekaj originalnega in primerne! Kdo bi si bil torej mislil, da se celo proti temu vzdigne od katere strani koli upor? In vendar se je to zgodilo. List, ki je s strupenim svojim tiskarskim črnilom skušal omadeževati še vsako — in tudi najkoristnejšo — napravo občinske uprave, zagnal se je tudi tu vánjo. Dasi v ta list pišejo ljudje, ki kaj radi in prav pogostoma naglašajo, naj se ne gleda, kako

trpi tudi Ti. Nizko so Te vrgli ob tla tisti, ki so Te pozdravljali kot „sina“ zmagodobitno in zmagoslavno. Veter se časih zasuje in treba je po njem obrniti plašč. Ti pa si ostal svoj stari Gangl; pozabil si, kakor jaz, obrniti svoj plašč po vetru, in zato Te je zagnal v stran.

Ali, premisli pa, kdo Te je sodil in s kakšnimi nameni Te je sodil. Pomisli le, kako je izustil Zlatousti svoje modre in odločilne besede —; potolaži svojo dušico in nesi jo na solnce ogret, da se napije gorkote in sladkosti, kakor Vaše grozdne jagode, katere ravnokar obirate. Ko jo bodo pojili blagonosni žarki, misli si svoje pravljice in trdno skleni, da njih nebeško kraljestvo ne pride na Tvojo zemljo, ker njih bog in Tvoj bog sta si nesorodna, nasprotna in sovražna. Pomisli tedaj, da besede, ki so izgovorjene v njih lastne koristi, ne morejo nikdar žaliti.

Marsikaj nerazumnega se je zgodilo na polji slovenske literature v zadnjih letih. Ljudje, ki niso imeli nobene veljave, vzdignili so se visoko. Slava drugih je temnela, in ti, ki so imeli kedaj nekaj zagovornikov, stoje sami sredi puste njive. Mnogo se je izpremenilo. Ali najčudnejši mi je ta pojav, da so pustili na cedilu Gangla, ki se nič ni izpremenil, oni, ki so mu bili najboljši prijatelji in zagovorniki.

Sic transit gloria mundi!

Ivan Škrjanec.

žive, temveč poslušna, kako uče, vendar se je z vso strastjo zakadil v nesrečnega, od nemile usode tako kruto preganjanega pisatelja „Emila“, dela torej, ki, če se pomisli, da je nastalo v preteklem stoletju, daleč prekaša vse, kar so ljudje njihove vrste o odgoji kedaj napisali in so sploh napisati v stanu. Občinski svet se seveda na take strupene in pohujšljive napade ne bode oziral, on: guarda e passa.

Gospoda moja! Nežna ženska mladina ljubljanska bode se v tem novem poslopju odgajala v duhu, ki ga označujejo na pročelji in na obeh postranskih fačadah napisni reki. Iz deklic, ki bodo obiskovale to šolo, imajo, ko zapuste zavod, postati koristne članice človeške družbe. Ves pouk bodi torej uravnan tako, da se bodo odgajale versko-nravno, da se jim bodejo v mehka in sprejemljiva srčeca zasajale mило duhteče cvetke domoljubja, zvestobe do prejasnega vladarja in njegovega slavnega rodu ter ljubezni, iskrene in goreče ljubezni do svojega rodu in jezika. Častito učiteljsko osebje smatraj tako odgojo za sveto svojo dolžnost.

V tem šolskem poslopju je pa poskrbljeno še tudi za drug, izven prej označenega okvira stoječ del odgoje, ki se ga je doslej po naših ljudskih šolah preveč zanemarjalo. Tu mislim na higijeno, katere prvi pogoj je snažnost telesa. Ne plašeč se stroškov, je občinski svet, spoznavši to važnost, napraviti dal šolsko kopel, v kateri se bodo učenke pod nadzorstvom svojih učiteljic skupno kopale v razdobji, ki ga določi c. kr. mestni šolski svet. Koliko vredno je, če se deklice, ki postanejo kdaj gospodinje, od zgodnje mladosti navadijo skrbeti za snažnost, ni mi treba še posebej naglašati.

Izročajoč to šolsko poslopje svojemu namenu, štejem si v dolžnost omeniti tudi vseh onih, katerim se imamo zahvaliti, da je tako krasno in primerno sezidano. Pred vsem bodi tu imenovan stavbni svetnik Ivan Duffé, ki je — po krivici napaden od prej označenih piscev — kljub svojemu obilnemu uradnemu poslu v pisarni in na vseh koncih in krajih našega prerajajočega se mesta vestno in spretno vodil to stavbo. Njemu so kot posvetovalni odsek stali na strani gospodje občinski svetniki Jakob Dimnik, Ivan Tosti in Fran Žužek. Pod tako urejenim stavbnim vodstvom in nadzorstvom gradila je poslopje pohvalno znana stavbna tvrdka Filip Supančič, prevzevša zidarska in krovna dela. Ostala dela razdelil je občinski svet — zvest svojemu načelu, da je v tacihi slučajih dajati zasluzka kar največjemu številu domačih obrtnikov — tako-le: klesarska dela Feliks Tomanu in Alojziju Vodniku; tesarska dela Ivanu Zakotniku; mizarska dela Karolu Binderju, Alojziju Petrinu in Karolu Krimmerju; ključarska dela tvrdki Breskvar in Irkič; kleparska dela Srečku Nollju in Alojziju Lenčku; plesarska dela Jos. Markovu; steklarska dela Franu Kolmanu; pečarska dela tvrdki Vidic & Co. in Fr. Kalmusu; sobnoslikarska dela Ivanu Terdanu; dobavo železnine Arnoštu Hammerschmiedu in pokojnemu Josipu Spreitzerju; vodovodno inštalacijo Srečku Nollju in Mariji Eckerjevi; centralno kurjavo in inštalacijo kopelji tvrdki W. Brückner & Co. v Gradcu; kiparska dela tvrdki Suppan in Haushofer v Gradcu in končno električno inštalacijo tukajšnji mestni elektrarni. Med mnogimi starimi in dobro znanimi tvrdkami dobili so — kakor kažejo imena — dela in zasluzka pri tem šolskem poslopju tudi začetniki; v tem večjo radost mi je, da morem danes konstatovati, da so vsi bili prevzeti nalogi popolnoma kos.

Dograjeno, v notranjem urejeno in danes posvečeno šolsko poslopje izročilo se bode jutri svojemu namenu. Ljubljanska mestna občina ostane pač njega lastnica; razpolagati

pa bode ž njim imelo pod nadzorstvom šolskih oblastij šolsko vodstvo, katero vsled tega prevzema tudi odgovornost, da se bodo njega prostori rabili le v določene vzgojevalne namene. V znamenje teh pravic in te odgovornosti izročam zato v imenu mestne občine ljubljanske gospici voditeljici ključke tega šolskega poslopja.

Na to je nastopila gđc. voditeljica Emilija Gusl ter govorila tako-le:

Prečastita gospoda!

Z današnjim dnem je končana zgradba krasnega poslopja, katero je posvečeno v blagor šolske mladine. Slovesno otvoritev je počastilo mnogo občinstva in s tem pokazalo zanimanje do šole. Zastopani so razni stanovi, šolska oblastva, preč. duhovščina, c. kr. uradništvo, učiteljstvo in mnogo drugih. V čast si štejem, da se vsem v imenu učiteljskega zbora in učenk iz srca zahvaljujem, da ste prišli in s tem pokazali, da Vam blagor šole ni prazna beseda. Šola je blagoslovljena ter pripravljena za važno delo vzgoje in uka. Visokočastiti kanonik in stolni dekan g. Andrej Zamejic jo je posvetil sam; bodi mu iskrena zahvala za to. Da pa imamo tako lepo domovje, komu se imamo zahvaliti? Pred vsem slavni občini ljubljanski, nji na čelu preblagorodnemu gospodu županu Iv. Hribarju, ki je toliko žrtvovala za novo šolo, na katero je lahko ponosna bela Ljubljana. Potem slav. dež. zboru, ki je prispel 20.000 K, da je bilo moči zgraditi tako krasno poslopje. Kaka razvalina je stala tu po potresu leta 1895. S kako žalostjo smo zapustile ta kraj, ter željno čakale, kdaj se zopet vrnemo! In zdaj? Kakor ptič „Feniks“ se je vzdignila iz pepela krasna, pomlajena, da je ni take v naši domovini! Primerno njeni lepi zunanosti, je tudi po znotranjosti dospela na to mesto, katero sedaj obsega. Njen začetek je bil skromen, a kakor iz malega raste veliko, tako se je sukcesivno razširila v sedanjo osemrazrednico. In kakor razredi, tako je tudi rastlo število učenk od majhnega števila 182, katero se je skoraj potrojilo, zakaj današnje število šole obiskujočih deklic šteje nad 600 in tudi število učiteljskega zbora se je podvojilo. Razširjenje naše šole se je vršilo pod mило vlado presvitlega cesarja Franca Jožefa I., kateri tako po očetovski skrbi za blagor in napredek ljudske šole. Velike zasluge za ta krasen razvoj našega zavoda imajo poseben merodajna šolska oblastva s preblag. gg. mest. županom Iv. Hribarjem in okrajnim šol. nadzornikom ravnateljem Fr. Levcem, katera so tako blagodejno vplivala na občino, da skrbi za duševni in telesni blagor svojih otrok. Res dosti truda in žrtev je stalo to vsem omenjenim, toda stavili so si s tem zavodom spomenik, kateri bode pričal še poznim rodod, kako vestno so skrbeli za napredek in omiko svojega naroda.

In ključki tako važnega zavoda so mi izročeni! Tesno mi prihaja pri sreč, če pomislim, kako odgovornost sem ž njimi prevzela za šolo in otroke! Težka naloga me čaka, a staviti hočem vse svoje sile, da si zaslužim tudi zaupanje, ki ga imajo oblastva in občine do mene. Vestno hočem skrbeti in paziti, da se krasno poslopje ne oskruni in poškoduje, da ostane tako, kakor mi je bilo izročeno.

Z iskreno zahvalo za našo lepo šolo združim pa tudi obljubo vsega učiteljskega zbora, da bo natančno izpolnjeval svoje dolžnosti ter v božjem strahu vzgajal njemu izročeno deco in jo navdal z znanostmi, ki so važne in potrebne vsakemu človeku. Vzgaljal jo bode v narodnem duhu ter trudil se, da postanejo nežne deklice kedaj srečne, Bogu in cesarju udane državljanke! In če nekda zapusté ta njih začasni,

krasni dom, da bodo tudi v poznejem življenju s svojim vedenjem in znanjem delale čast svojim odgojiteljicam, da bodo občina in stariši ponosni nanje in da enkrat poreko: glejte, vendar ne plačujemo zastonj za šolo!

S to obljubo se hočemo z združenimi močmi poprijeti važnega dela ter se s hvaležnostjo spominjati onih, ki so nam postavili ta lepi dom!

Zaključil pa je g. župan to šolsko slavlje tako-le:

Prevzvišeni gospod!

Častita in slavna gospoda!

Vse naše ljudsko šolstvo se je tako sijajno razvilo in na tako visoko stopinjo, na kateri ga danes občudovati zamoremo, povzdignilo v poslednjih desetletjih, tedaj v dobi, odkar je vladarsko žezlo v rokah našega premodrega cesarja, pospeševatelja vsega lepega, blagega in koristnega. Danes, ko se je storil velik korak naprej v razvoju ljudskega šolstva v beli Ljubljani, ne moremo in ne smemo torej te lepe pomembne in povznašajoče slavnosti zaključiti prikladneje, ko da vsi iz globočin svojih src zakličemo Njegovemu Veličanstvu cesarju Francu Jožefu I. slava, slava, slava!

(Konec prih.)

Zopet zmaga slovenskega učitelja glede kvinkvenije.

Nadučitelj, nekje na Kranjskem, je prosil četrte petletnice. Ali dotični c. kr. okrajni šolski svet mu jo je odrekel, sklicevaje se na to, da je bil dobil omenjeni nadučitelj vsled odloka c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 26. julija 1896 št. 1452 — ukor. Nadučitelj je nato vložil rekurz na c. kr. deželni šolski svet kranjski, ki je njegovo reč ugodno rešil ter mu dovolil ne le četrte kvinvenije, nego mu tudi nakazal najmanjšemesečne zastanke.

Dotični odlok c. kr. deželnega šolskega sveta slôve v izvirniku tako:

K. k. Landesschulrath Z. 2260. Laibach, am 8. Sept. 1901.

Mit der Entscheidung vom 13. Juli l. J. Z. 408, hat der k. k. Bezirksschulrath dem Ansuchen des Oberlehrers X. in Y. um Zuerkennung der vierten Dienstalterszulage, die ihm regelmässig mit 1. November 1900 anzufallen hätte, keine Folge gegeben, weil in dem in Frage kommenden Quinquennium gegen den Genannten, und zwar mit dem Erlasse des k. k. Landesschulrathes vom 26. Juli 1896 Z. 1452, die Disciplinarstrafe des Verweises verhängt worden ist, welche das Zutreffen der im § 4, Absatz 1 des Gesetzes vom 29. November 1890 Nr. 23, L. G. Bl. geforderten Voraussetzungen ausschliesse.

Der k. k. Landesschulrath findet dem dagegen eingebrachten Recurse des Oberlehrers X. Folge zu geben und ihm die vierte Dienstalterszulage vom 1. November 1900 angefangen zuzuerkennen, da die Thatsachen, welche dem erwähnten hierortigen Disciplinarerkenntnis zu Grunde liegen, keine derartigen sind, dass sie eine vom guten Erfolge begleitete Dienstleistung X's, während des in Betracht kommenden Quinquenniums auszuschliessen geeignet wären, daher beim Zutreffen der übrigen in der bezogenen Gesetzstelle geforderten Voraussetzungen X. auf die vierte Dienstalterszulage vom 1. November 1900 angefangen Anspruch hat. Hievon wird der k. k. Bezirksschulrath in Erledigung des Berichtes, dessen Beilage mit Ausnahme des Auszuges aus dem dortigen

Sitzungsprotocolle vom 9. Juli 1901, in der Anlage zurückfolgen, zur weiteren Verständigung mit dem Bemerkten in Kenntnis gesetzt, dass das k. k. Steueramt in Z. unter einem angewiesen wird, dem Oberlehrer X. an der zweiklassigen Volksschule in Y. die ihm zuerkannte vierte Dienstalterszulage jährlicher 80 (achtzig) Kronen von 1. November 1900 angefangen und zwar den Rückstand sofort, weiterhin aber in monatlichen Anticipatraten aus dem krainischen Normal-schulfonde gegen gehörig gestempelte Quittungen zu erfolgen, vorschrittmässig zu verrechnen und hiebei in Betreff des 12% resp. 2% Auszuges für den Volksschullehrerpensionsfond und des 1/2% Auszuges für die Dotation der Bezirklehrerbibliothek, das gesetzliche Amt zu handeln.

Für den k. k. Landespräsidenten:

Schaffgotsch m. p.

Opomniti moram, da si je dotični nadučitelj največ okoristil, marljivo čitajoč „Učiteljskega pravnika“, katerega nam spisuje vrli naš tovariš, g. ravnatelj J. Lapajne v „Učit. T.“. Ta spis baje izide tudi v posebni knjigi, in želim iz srea, da se knjiga močno razširi med slovenskim učiteljstvom. Gotovo mu, bo dobro služila v pravnih razmerah!

Lucilius.

Zmes.

XXXI.

Razburkani valovi kranjskih volitev se polagoma mirijo in stranke imajo čas, študirati vzroke svojim uspehom in neuspehom. Po končani bitki se spoznajo tudi razni nedostatki vojevanja in spletkarij, ki so poučni in spomina vredni pri bodočih volitvah. Prav je imel, da je „Učiteljski Tovariš“ priporočal tudi izvolitev zmernih klerikalcev, ki niso sovražniki šole in učiteljstva, kakor njih generalissimus s svojimi oprodami. Sploh je časa še dovolj, govoriti jasno besedo o minolih volitvah z vsemi strankami, kar se nedvojbeno zgodi. Prehitro je klerikalni tovariš „Slovenski Učitelj“ zveržil drobtino „Sapo je zaprlo“ „Učit. Tovarišu“, kjer pravi med drugim: „Odločilen boj se je res bil, a izid je tak, da je Tovariš kar onemel. V zadnji številki niti besedice ne črhne o izidu volitev. Dela se, kakor da bi zanj čisto nič ne vedel. No, če niste hoteli radostno pozdraviti izvolitve svojega stanovskega tovariša v ribniško-kočevskem okraju (aha!), pa bi vsaj nekoliko potolažili propalega kandidata g. Šetino ali pa pomirili g. Lapajneto, katerega ste prav neusmiljeno okrcali v svojem listu. Po tolikem kriku in viku, ki ste ga gnali pred volitvami, je ta molčečnost res čudna.“

Ali res mislite, da smo toli naivni, da bomo čestitali predsedniku „Slomškove Zveze“ na izvolitvi deželnim poslancem? Ž njim bomo imeli še mnogo opravka in sodili ga bomo še strožje nego druge poslance, zakaj pokazalo se bode, kako bo on s klerikalno stranko pridobil učiteljstvu to, za kar prosi deželni zbor. Pokazalo se bode, kako si mislijo klerikalci „gmotno trdno in izobraženo učiteljstvo“. Tovariša Šetino nam ni treba potolažiti, ker se je žrtvoval za dobro stvar, naprej vedoč, da ne zmaga, in konečno potolažil ga je „Domoljub“ pišoč: „Volileci so ga zapodili s 410 glasovi nazaj v šolo.“ Ali ni to pravcata krščanska ljubezen do svojega bližnjega? Lapajneto pomiriti nam tudi ne pade na um, saj ste čitali njegove vrline in zasluge, opisane

v 9. št. „Slovenske Zadruga“, ki se čitajo kakor kak nekrolog živemu možu. Ako ni prodrli, ni naša krivda, pač pa vaša. Številka 35. je zanj prav odiozna. Kot kandidat je dobil 35 glasov, in posojilnic, ki so pristopile k nepotrebnemu „Centralni posojilnici slovenski“, je tudi 35. Kadar g. ravnatelj Lapajne iznajde nov primeren program, ki asimiluje zmerne liberalce in klerikalce, smo tudi liberalni učitelji prvi, ki mu čestitamo k orjaškemu delu.

Koliko se je vpilo, da je ljudstvo govorilo. Neki list piše resnično: „Farovž je zmagal, farovž je govoril, ne pa ljudstvo.“ „Tako so preslepili ponekod ubogo ljudstvo, da je tuintam postalo prav bedasto, da gleda v vsakem ginjenem (skrivnostno-sladko!) kaplanu skoro že živega Boga — da nas mora biti sram pred civiliziranim svetom.“

Od 1. do 5. sept. so se v Ljubljani pri čč. gg. uršulinkah vršile duhovne vaje, katerih se je udeležilo 61 učiteljic; knez-škof jim je brzojavno podelil svoj višjepastirski blagoslov. Upamo, da poslanec Jaklič izvojuje za-nje volilno pravico.

„Slovenski Učitelj“ mijavka tudi o hrvaškem slavlju, pišoč: „Kolikaz razlika med besedami hrvaškega učitelja, ki jasno spoznava svojo vzvišeno nalogo, in liberalnimi publicami Jelenčevimi, s katerimi pita svoje privržence! Tam zavednost, tu liberalno lakajstvo!“ Uboga čenča bore malo pozna razmere med duhovništvom in učiteljstvom na Hrvaškem in pri nas. Le primerjajte!

V Gorici so 3. t. m. srečno zvarili „Slomškovo podružnico“. Navzočih je bilo okoli 12 učiteljev in učiteljic in tropa duhovnikov. Razen znanih klerikalnih korifej je tudi učiteljstvo „Šolskega Doma“ in vadnice dalo svoj kontigent. V „Gorici“ so že dolgo časa preparirali učiteljstvo s traku-ljasto dolgimi članki, n. pr. „Učitelji sotrudniki pri Tutti frutti“ in „Učiteljstvo in Tumova stranka“. Ko so se nalagali, da je izišla tajna okrožnica na učitelje, zato so povsod najglasnejši, pa žuga z oblastnijami, rekoč: „Ta škandalozna zloraba učiteljstva mora nehati! Ako nekateri sedanji organi šolskega nadzorstva ne morejo ali ne marajo brzdati teh zbesnelih politikastrov, potem naj se umaknejo drugim.“ Nedostaje še krepkega konca, namreč: Živio Lueger! Klerikalni učitelji lahko uganjajo vse, kar hočejo, napredni učitelj pa bi ne smel rabiti svojih državljanskih pravic kakor nekateri naduti nunci-derviši. Ta je lepa! Morda pa se Mrcini, Kosu in Berbuču sline cede po nadzorniških službah? Kdo vé?

Za slovensko mestno ljudsko šolo v Gorici se že mnogo let tamošnji Slovenci potegujejo — ali zaman. Dr. Gredolčič je vpregel „Šolski dom“ v klerikalni jarem, zato pojemajo prostovoljni doneski naprednjakov, klerikalci itak dajo bore malo. Radi tega so zaprli nekaj razredov, slovenske otroke pa silijo v Kalinellijsvo vojašnico in v laške šole. Lahit niti sanjali niso, da kdaj razbijejo oni veličastni odpor slovenskih starišev. Česar se niso nikdar nadejali, je kar zaukazal mogočni klerikalni general-don Antonio Gredolčič, deputato friulano. Tužna nam majka! Taka je klerikalna narodnost!

Na Štajerskem so bila letos čudna imenovanja okr. šol. nadzornikov: Dreflaka v Ptuj in Schechela v Slovenji Gradec. Prvi je tako velik German nego drugi, samo da je tudi strog predsednik učit. konferenc, ter je vselej pozvončkal, ako si je upal kdo glavo malce na stran obrniti. Konference so bile seve vse nemške. Smešno pa je, kar je trdil neki Brenee, da bi se naj po nedeljah upeljale „Erbauungsversammlungen“. Otroci bi se pred mašo ali po isti ali popoldne zbrali v šoli, kjer bi jim učitelj razlagal važnost nedelj itd. Dober tek! Ali ni to katehetova dolžnost?

Dr. Ploj in Fr. Robič (bivši učitelj, profesor, okr. šol. nadzornik) sta imela volilni shod pri Sv. Trojici, kjer se je zahtevalo 6letno šolsko obiskovanje in sta na to molčala. Živila Žičkarjeva kompanija!

V Ljubljani se je pojavil neki „Nekompetentnež“, ki z učiteljstvom rad „fižoljka“. Učiteljski moški naraščaj mu je „neintelligenten“, „nenadarjen“, „nesposoben“ itd. Možicelj je ponosen na svoje zdravo- in pravoslovne študije, zato smo mu učitelji nevedni pritlikavci, on sam pa orjaški učenjak, da mu ga ni para na današnjem literarnem svetu. Navzlic temu se ga pa mi prav nič ne bojimo in bo kljub svojemu „talentu“ prav gladko in kmalu zmuznil skozi naše rešeto.

Rešetar.

Dopisi.

Goriško.

Po deželnem zboru. Zopet so se zaprla vrata naše deželne zbornice. Zopet je potekla doba deželnega zbora, ki je bila tako plodovita, kakor malokatera — tako je trdil namreč deželni glavar.

Da, bila je plodovita v marsičem, a ne za učiteljstvo. Deželni zbor je bil sicer pred leti vrgel tudi učiteljstvu kost, da je je potolažil, ker je tako silno sililo k zboljšanju. Slovenska javnost je bila dokaj razburjena vsled nastopa našega. Res, skoro brez izjeme se je priznavala upravičenost naših zahtev; oporekalo se je le načinu naših nastopov.

Kar je bilo, je bilo; pozabljeno je.

Dejstvo pa, da so naše plače razmeroma najnižje v Avstriji, je ostalo kljubu vrženi nam kosti.

Pred leti pa, ko je bil deželni zbor sprejel malenkostno zboljšanje, naročil je bil odboru, naj predloži zbor načrt za spremembo zakona o upokojevanju in oskrbovanju udov in sirot.

Krvice, ki se gode v tem pogledu, so uprav v nebo upijoče. Najnižji državni uslužbenec — ne uradnik — je mnogo na boljem, nego ljudski učitelj.

Deželni odbor je sestavil in predložil načrt zakona, a deželni zbor — ne bodi len — je v zadnji seji vrnil ta načrt odboru v študiranje! Kako bi se imenovalo tako postopanje, da ne bo razžaljivo za poslanca?! To je več nego zapostavljanje, več nego igranje z našim življenjem: to je sramotenje našega stanu. In kljub temu apelirajo vse stranke na nas, da bi delovali ne le v splošni blagor, ampak tudi v strankarske namene. Lovski psi naj bi bili ob raznih volitvah.

Vse stranke v deželi priznavajo upravičenost naših zahtev, a do uresničenja ne moremo priti. Ako ni drugih izgovorov pri rokah, pograblja se po starem: da je finančno stanje dežele tako, da ni mogoče priti do izvršitve naših zahtev.

Seveda to velja samo za učiteljstvo. Za deželnega glavarja in odbornike in za uradnike in uslužbence na deželnem odboru ne velja slabo financijelno stanje dežele! Vsem tem so se zboljšale plače v taki meri, da je učitelj nikdar ne doseže — na Goriškem. Zadnji pisar na deželnem odboru bo imel v kratkem boljšo plačo, nego prvi učitelj. Brez študij, brez mature, brez izpitov postane „kreatura“ na deželnem odboru uradnik, učitelj pa, ob vsej maturi, po vseh izpitih trpi kakor najnižji pometač. To so naše razmere na Goriškem. Ni čuda, ako toliko mož boleha v najboljših letih; ni čuda,

da učitelji v najboljših moških letih izgledajo kakor karikature, kakor iztisnjene limone; ni čuda, da so osiveli v najlepši moški dobi; le naravna posledica tem žalostnim razmeram je, da se bližajo grobu možje, ki bi mogli še dolgo vrsto let najuspešneje delovati v šoli in zunaj nje v blagor naroda!

Deželni poslanci na Goriškem nimajo zmisla za take odnošaje, ali nimajo srca, ali možgan, da tako hladnokrvno prestopajo na dnevni red preko naših zahtev. Kdaj bo bolje? Morda nam prinese prihodnji deželni zbor kaj boljših razmer? Upanja nimamo, ker smo jo že davno zgubili.

Kdo se bo čudil, ako se lovi učiteljstvo za strankami? Upravičeno to čudenje ne sme biti, kajti človek v sili pograblja vsako bilko, da bi se rešil, če tudi se večkrat s tem še bolj potaplja.

Nedavno temu so objavljali časopisi, o čem so sklepali posamični deželni zbori po širni Avstriji učiteljstvu v prid. V severnih, naprednih deželah se sme šteti naš stan za srečnega, kajti deželni zbori so večinoma vsprejeli take načrte, ki izdatno zboljšajo gmotno stanje; pri nas na jugu pa smo ostali skoro tam, kjer smo bili. Med zadnjima pa je bila in ostane še vedno Goriška.

Slovenska napredna stranka bo kandidirala tudi jednega učitelja v deželni zbor. Prav bi bilo!

Istra.

Iz deželnega zbora. 1. Učiteljske v Kopru. Poslanci Josip Kompare in tovariši so stavili nastopno interpelacijo:

Učiteljske v Kopru ima tri enakoveljavne oddelke: italijanskega, slovenskega in hrvatskega. Ta c. kr. zavod za mučenje slovenskih in hrvatskih dijakov ima na fačadi napis in sicer le nemški in italijanski.

Nemški napis je popolnoma neopravičen, ker ta c. kr. zavod ni nemški in tudi ne za Nemce. Res je sicer, da se je v najnovejšem času nemščina začela urivati prav intenzivno. Posledica temu urivanju nemškega jezika je, da dijaki propadajo, kar se je koncem minolega šolskega leta — na žalost — dogodilo v velikem številu. Ali povdarjamo, da c. kr. učiteljske ni nemški zavod.

Vsled tega interpelirajo podpisani:

Ali hoče c. kr. vlada učiniti potrebne korake, da c. kr. učiteljske dobi enakopraven slovenski napis?

Ali hoče c. kr. vlada zaukazati, da se izbriše neopravičeni nemški napis?

Ali hoče c. kr. vlada ukreniti primerne korake, da se ublaži silna strogost za nemščino.

2. Za ljudsko šolo v Zrenju. Isti poslanci so stavili interpelacijo:

Leta 1900 so hišni gospodarji in stariši za šolo godnih otrok iz davčne občine Zrenj, krajna občina Oprtalj, prosili c. kr. deželni šolski svet, da bi se v njihovem kraju ustanovila javna ljudska šola s hrvatskim učnim jezikom. Na to prošnjo niso dobili ni rešitve ni odgovora, ali so izvedeli kasneje, da je c. kr. okrajni šolski svet v Poreču izdal ope-
tovano nalog upravnemu svetu v Zrenju, da v tem kraju zgradi hišo za dvojezično ljudsko šolo. Izvedeli so nadalje, da je upravni svet obakrat odgovoril, da ne more zidati hiše za šolo, ker nima potrebnih sredstev za to.

Ali ta izgovor upravnega sveta v Zrenju ne velja, ker je, kakor je tam sploh znano, pokojni Klun na Dunaju zapustil glavnico 20.000 gld. za šolo v Zrenju po smrti njegove vdove. Obresti od te glavnice vleče sedaj 70letna starka,

vdova po pokojnem dobrotniku ljudstva v Zrenju. Po njeni smrti pripade torej gornja glavnica davčni občini Zrenj za gradnjo javne ljudske šole. Ako bi torej upravni svet v Zrenju imel le količkaj dobre volje, mogel je najti potrebnega denarja za zidanje rečenega šolskega poslopja, kateri denar bi bil mogel povrniti v nekoliko letih. Upravni svet je torej hotel kljubovati želji in prošnji ogromne večine onih občanarjev in ponovnemu nalogu c. kr. okrajnega šolskega sveta jedino iz tega razloga, ker so oni občanarji prosili hrvatsko ljudsko šolo in ker je c. kr. okrajni šolski svet odločil ustrojiti tam dvojezično t. j. hrvatsko in italijansko, a nikakor samo italijanske šole.

Ker so prositelji za hrvatsko ljudsko šolo v Zrenju to ključevalno postopanje upravnega sveta natanko priobčili c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, dokazavši obenem način in sredstva, s katerimi bi mogli priti tam do javne ljudske šole, vprašajo podpisani visoko c. kr. vlado:

Je-li voljna nemudoma storiti primerne korake, da se v Zrenju osnuje javna ljudska šola s hrvatskim učnim jezikom?

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz Ljubljane. (Rakteljeva petdesetletnica.) Kakor znano, preteklo bode 15. oktobra t. l. petdeset let, odkar učiteljuje naš starosta g. Raktelj, nadučitelj in voditelj II. mestni šoli v Ljubljani. Odbor „Ljubljanskega učiteljskega društva“ je v svoji zadnji seji sklenil, da se tako redek jubilej kakor je petdesetletnica učiteljevanja, praznuje kolikor se da slovesno. Za sedaj se je sestavil naslednji program:

1. V sredo, dne 16. oktobra zvečer ob 1/2 8. uri serenada; po serenadi pa se priredi v „Narodnem domu“ slavnosten „Rakteljev večer“ s skupno večerjo.

2. V četrtek, dne 17. oktobra ob 8. uri sv. maša v šentjakovski cerkvi; po sv. maši pa šolarska slavnost v telovadnici II. mestne šole.

Natančnejši vpored za „večer“ in šolarsko slavnost se bode še objavil v družih časopisih.

Ob tej priliki pozivljemo vse slovensko učiteljstvo k mnogobrojni udeležbi te slavnosti. Mi apelujemo na učiteljsko zavest, katera naj pokaže, da ve drugače kakor drugi svet ceniti zasluge petdesetletnega službovanja v šoli. To slavlje naj bode tako, da bode najlepše — četudi edino plačilo za petdesetletni trud v šoli osi-
velega moža.

Skupna večerja bode stala 2 K brez pijače. Ker je pričakovati jako mnogobrojne vdeležbe iz mesta in dežele, prosimo, da se nam vdeleženci javijo in nam vnaprej pošljejo po 2 K za osebo. Denar naj se pošilja društveni blagajničarici gđ. Mariji Marout, mestni učiteljici v Ljubljani.

Odbor „Ljubljanskega učiteljskega društva“.

Slovenska šolska Matica. V kratkem se bodo začele tiskati knjige, ki jih izda „Slov. šolska Matica“ za tekoče leto. Da bode odboru mogoče določiti število iztisov, opozarjajo se učitelji in drugi razumniki še enkrat, da pristopijo k društvu tudi oni, ki dozdej še niso tega storili. Čas za pošiljanje letnine je do konca oktobra t. l. Nadejamo se, da ga ne bode učitelja (učiteljice), ki bi ne bil član tega prekoristnega društva. Pa tudi od drugih razumnikov pričakujemo, da se oglase kot ustanovniki ali vsaj kot letniki. Odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj ne bode zbivalo vsled ovir dne 1. nov. t. l. kakor je bilo dogovorjeno, marveč v nedeljo dne 10. novembra 1901. l. To v blagohotno znanje p. n. društvenikom! Odbor.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. G. Matija Arko, nadučitelj v Begunjah nad Cerknico, 12 K, katere je nabrala tamošnja učiteljica gđe. Marija Žele na knjižico kr. podr. šte. 279.

Učiteljsko petdesetletnico bo praznoval dne 15. t. m. nadučitelj in voditelj II. mestni šoli v Ljubljani, g. Frančišek Raktelj. „Ljubljansko učiteljsko društvo“ mu bo priredilo ob tej priliki primerno slavlje. Slavljencu tudi mi kličemo ob tem redkem godu: Još mnogaja ljeta!

Osobna vest. Gosp. Josip Kostanjevec, učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani, je imenovan nadomestnim vadničkim učiteljem na tukajšnjem učiteljsku. Na to mesto je bil poklican g. E. Gangl, a je odklonil to službo, ker hoče nadaljevati svoje študije na Dunaju.

Usposobljenostni izpiti za ljudske in meščanske šole pred ljubljansko komisijo se začno dne 4. novembra ob 8. uri zjutraj. Prošnje je vložiti najkasneje do 31. oktobra t. l.

Službo bi rad menjal nadučitelj na dvorazrednici. Prišel bi rad kam v kak dolinski kraj ob železnici ali blizu železnice. Šel bi v vsak okraj na Kranjskem, izimši krški in litijski okraj. Naslov je na razpolago v uredništvu „Uč. Tov.“

Šeberjev „Ročni zapisnik“ se ne razpečuje tako, kakor bi bilo želeto. Prosim p. i. učiteljstvo, da si ga vsakdo naroči, sicer bi moralo tudi to podjetje prenehati, kar bi bilo zelo obžalovati.

Klerikalci in šolstvo. V Belgiji so klerikalci skoraj neomejeni gospodarji; tam je torej lahko spoznavati sadove klerikalizma v šolstvu. V parlamentu, predno se je razšel, je bila debata, ki je dognala, kako strašno so zanemarjene belgijske šole. Iz ogromnega števila analfabetov med vojaštvom je razvidno, da stoji Belgija glede šolstva na isti stopinji kot Španija. Koncem l. 1897. se je dognalo, da izmed otrok v starosti 6—14 let 170.000 ni sploh nič zahajalo v šolo. Večina belgijskega parlamenta pa je s tem čisto zadovoljna.

Šolski prah, o katerem se večkrat govori, kakor o malenkostni stvari, je mnogo opasnejše nego se je mislilo doslej. V nedavnem zborovanju za šolsko higijeno se je opozorilo na to. 1140 g prahu izpod šolskih klopi je imelo v sebi 2½ milijarde glivnih trosk. Prah, ki ga prinašajo v šolo berlinski otroci, ima v sebi 33% organskih snovi. V ta namen je predvsem treba podlage brez špranj in šolskih klopi z rešetko za noge.

Trganje v ušesih. Ta bolezen se ponekod ozdravlja tako-le: Vzemi nekaj suhega cvetja grenkih kamilic (po nekaterih krajih se menda imenuje grenguljica, nemški pa „die ächte Kamille oder das Mutterkraut“), primeša nekoliko pšeničnih otrobov, pa oboje v ponvi dobro pogreje in v robcu gorko priveže na bolno uho. Še bolje, pravijo pa je, tega cvetja nekoliko popariti z gorko vodo, potem pa ta sopar potom nastavljenega lijaka pihati v uho.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1023.

Kranjsko.

Na štirirazrednici v Gorenjem Logatcu je eno učno mesto stalno popolniti.

Prošnje so predpisanim potom semkaj vlagati do 10. novembra 1901.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 28. septembra 1901.

Z. 1258.

An der vierclassigen Volksschule in Laserbach wird eine Lehrstelle mit dem sistinisierten Jahresgehalte zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung ausgeschrieben, wobei jedoch ausdrücklich bemerkt wird, dass nur in Ermangelung männlicher Bewerber auf eine weibliche Lehrkraft reflectiert wird.

Gehörig instruierte Gesuche sind bis 20. October 1901 im vorgeschriebenen Wege hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Gottschee, am 30. September 1901.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: **Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“** v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Radivoj Koréne**. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

Tiskarna in kamenotiskarna

J. Blasnika naslednikov

Ljubljana

Breg 12

priporoča p. i. učiteljstvu in krajnim šolskim svetom svojo bogato zalogo raznih šolskih tiskovin za porabo v slovenskih ljudskih šolah in vseh v to stroko spadajočih del.

V zalogi R. Šeberja v Postojni je izšel

Ročni zapisnik

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južno-Štajerskem in Primorskem in z osebnim staležem kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto 1901/1902. VIII. letnik.

Sestavil Štefan Primožič

vodja ustanovnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani.

Cena: Za 75 učencev kron 1.40, za 100 učencev kron 1.50, za 125 učencev kron 1.60, za 150 učencev kron 1.70 itd., po pošti 10 vin. več.

Naročnikom šolskih tiskovin 40 vin. ceneje.

Karol Till-ova

akcidenčna tiskarna in trgovina s papirjem v Ljubljani

priporoča za tekoče šolsko leto svojo zelo bogato zalogo pisalnih in šolskih potrebščin za vse šole, kakor tudi razne tiskovine

— po najnižjih cenah. —

Pozor!

Karol Tillova akcidenčna tiskarna v Ljubljani

izvršuje kar najceneje in najhitreje vsa naročila, n. pr. posetnice, zaročnice, poročnice, mrtvaške liste, kuverte s tvrdko, račune itd.